

Yurii Chopyk, PhD Student
West Ukrainian National University
Ternopil, Ukraine
Olena Sokhatska, Doctor of Economic Sciences
West Ukrainian National University
Ternopil, Ukraine

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-447-4-29>

FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN TIMES OF CRISIS

ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В ЧАСИ КРИЗИ

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) – це інвестиції іноземних активів з метою контролю та управління ними. Компанії можуть здійснювати ПІІ у різні способи, включно з купівлею активів іноземних компаній, інвестування у власність, заводи чи обладнання, та участь у спільному підприємстві з іноземними компаніями. Прямі іноземні інвестиції зазвичай передбачають довгострокову стратегію інвесторів. Також важливо відзначити, що представники приватного сектору (наприклад, транснаціональні корпорації) зазвичай шукають вигоди від доступу до місцевих ринків і ресурсів в країнах куди вони інвестують, часто в обмін на досвід, технічні ноу-хау та капітал. Саме прямі іноземні інвестиції важливо розглядати в контексті міжнародного розвитку держав, посилення їх економік, та залучення міжнародних компаній задля створення нових робочих місць.

Особливо часто ПІІ згадуються в контексті країн, що розвиваються, як важливий фактор, що підштовхує їх до прогресу. Економічний розвиток необхідний для країн після тривалого збройного конфлікту, які потребують розбудови миру та відновлення в цілому (Turner, Aginam, Popovski, 2008). Допомога на розвиток сама по собі не може змінити зруйновану економіку, і саме тут ПІІ можуть бути цінним інструментом для поживлення розвитку промисловості, відновлення інфраструктури та усунення потреби в постійній зовнішній допомозі.

Наприкінці ХХ століття, дослідження на тему ПІІ, окрім потенційних позитивних наслідків та теми інвестування транснаціональних корпорацій, досліджували також роль таких інвестицій під час кризових ситуацій у світі. У звіті МВФ, зокрема,

йшлося про те, що прямі іноземні інвестиції довели свою стійкість під час фінансових криз. Наприклад, у країнах Східної Азії такі інвестиції були стабільними під час світової фінансової кризи 1997–1998 років (OECD, 2002). На противагу цьому, інші форми потоків приватного капіталу, особливо короткострокових, зазнали значних коливань у той самий період. Проте, ситуація у 2022–2023 роках відрізняється від тих висновків, до яких прийшли дослідники на початку XXI століття. Зокрема, звіт Конференції ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD) про світові інвестиції за 2023 рік свідчить про те, що зріс щорічний дефіцит інвестицій, з яким стикаються країни, що розвиваються. Дефіцит вимірювався у порівнянні з бажаним рівнем ПІІ для досягнення глобальних Цілей сталого розвитку (ЦСР/SDG) до 2030 року. Станом на зараз цей дефіцит становить близько 4 трильйонів доларів США на рік, що на 1,5 трильйона доларів більше, ніж у 2015 році. У звіті також відображено, що після зростання у 2021 році, глобальні ПІІ впали на 12% у 2022 році до 1,3 трильйона доларів США, головним чином через глобальні кризи, зокрема війну в Україні, високі ціни на продовольство та енергоносії, та через інші проблеми. Падіння відчували переважно розвинені країни, де ПІІ впали на 37% до 378 мільярдів доларів. Натомість потоки до країн, що розвиваються, зросли на 4%, але дуже нерівномірно (найменш розвинені країни зіткнулись з найсильнішим падінням інвестицій).

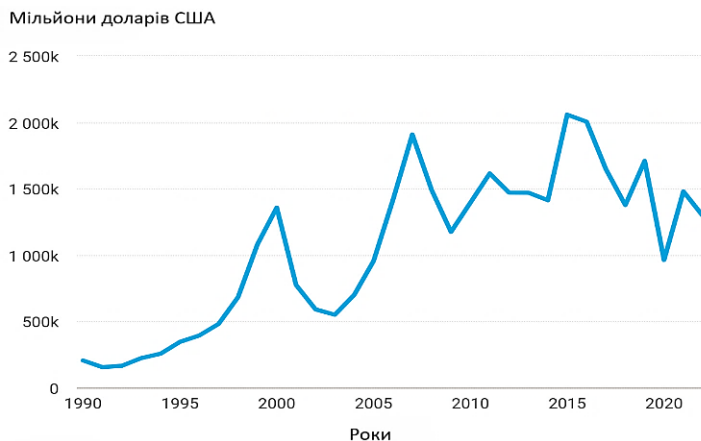

Рис. 1. Глобальний рівень прямих іноземних інвестицій (ПІІ) за останні 30 років (UNCTAD, 2023)

Остання статистика демонструє вкрай негативний вплив криз, зокрема війни в Україні (яка першою згадується у звіті UNCTAD серед проблем), на глобальний рівень прямих іноземних інвестицій у 2022–2024 (UNCTAD, 2023). Таким чином, бачимо, що ПІІ не є абсолютно стійкими до глобальних чи регіональних потрясінь. Тим не менше, такі інвестиції все одно є ключовими для ефективного зростання більшості країн, що розвиваються.

Література:

1. Foreign Direct Investment for Development (2002) *OECD*, <https://www.oecd.org/investment/investmentfordevelopment/1959815.pdf>
2. Turner, N., Aginam, O., and Popovski, V. (2008) Post-Conflict Countries and Foreign Investment, United Nations University, https://ciaotest.cc.columbia.edu/pbei/unup/0016672/f_0016672_14413.pdf
3. World Investment Report (2023) *UNCTAD*, https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023?__cf_chl_tk=tkUXCeZP3II1Pi.4mKidG377Kz6oAbriwHZ0x8jCU6w-1713723266-0.0.1.1-1578